

NEM UGY. . .

N

em úgy, mint az élet —
Szép lesz, mint az álom,
Nyugodt lesz, csendes lesz,
Édes lesz halálom!

A bús esti szellő,
A szép madárének:
Édes testvéreim —
Mind, mind elkísérnek.

Nem büszke kőoszlop —
Virág lesz a fejfa;
Nem emberi könyű —
Harmatcsep lesz rajta.

Nem úgy, mint az élet —
Szép lesz, mint az álom:
Nyugodt lesz, csendes lesz,
Édes lesz halálom!

Könnyű lesz a föld is,
Vagy legalább könnyebb,
Mint a bánat, mely most
Kebelemre görnyed.

Nem lesz hideg sírom,
Nem lesz olyan hideg,
Mint itten az önző
Keblekben a szívek.

Boldogabb leszek ott,
Mint a hogy most élek;
Könnyű a választás —
Szívesen cserélek.

GYÖRFFY GYULA.

AZ ÉLET DÉLI OLASZORSZÁGBAN.

— ORSZÁG- ÉS NÉPISMERTETÉS —

— Vége. —

Keressük fel most a természet varázsműveit, melyekkel az olasz éghajlat minden bájában ragyogó Nápoly, dacára vulkáni fekvetének, annyira bővelkedik. Többi közt látogassuk meg a kaprii kék barlangot és a Vézuvot.

A „kék barlang“ fölfedezését Kopisch berlini festész- és költésznek köszönjük, ki vakmerő uszó-létére tengeri fürdése alkalmával találta fel azt.

A „kék barlang“ a csodával határos Kapri sziget tövében fekszik, s hozzá csak akkor lehet férni, midőn a tenger egé-

szen nyugodt; mert a tengerár abba 60 lábnyira nyomúl be. A nyílás, melyen bejárnak, oly alacsony, hogy a csónakban le kell az embernek feküdnie egész teste hosszában, ha oda be akar jutni. De néhány perc múlva már egész tündérvilágban látja magát, mihelyt behatolt a sajátképi barlangba, melynek szélessége 50, mélysége 125 lábnyi és több természetes oszlop által osztályzatokra van elkülönítve. A falakon és a boltozat különös alakjain csodálatos, gőzszerű kék fénycsilám lebeg; a szinpárázat lassankint sűrűdni látszik, s a falat és boltozatokat nemsokára égszínű kék villanyos fénycsilám öntötte el, miközben az apró habocskák gyöngyök és ezüstszikrák gyanánt csilognak és tündöklenek a sziklákon, s a vörös víznövények, klárisck párázatos alkonykényt ragyognak. Fénycsilám és ezüstszikrák mindenütt; mert úgy látszik, mint ha a szikla és víz fényből és csilámlásból szövődnek, s e mellett a színek oly szendék és lágyak, s egyre oly melódias zengedezés hallható a barlang mélyéből a hullongó vizesöpektől! Eközben a távol tengerzúgás benyomúl kívülről, mint valamely elhangzó diadalmi ének vagy valamely Aeolhárfa elenyésző hangjai, aztán oly álomszerű csöndélet uralkodik, oly regeszerű szürkületi fény rezeg az egészen, s a nappali világ, mint fehér tűz tárcsája, sugárol át a barlang bejáráján, hogy azt valóban a legcsodálatosabb természeti tüneményekhez számíthatjuk, melyeket földünkön láthatunk és találhatunk.

E kedves kép ellenében a tűzokádó Vezúv egész borzadályt okozó rettentőségében tűnik fel. Ezzel fejezzük be sorozatát azon ellentéteknek, melyek oly szembeszökők Nápolyban, hol a pompás királyi székváros hajléktalan koldusoktól nyüzsög, hol a szerfölött gazdag országban a nép elszegényedik, hol a romai műveltség lakhelyei a tudatlanság tanyáivá sülyedtek, s hol az egyházi ünnepeket igazán érzett ájtatosság nélkül, nemannyira szívből, mint zajos külsőséggel és lármával szentelik meg.

A Vezúv Nápoly közelében, mint valamennyi vulkán, kúphegy, melynek lejtőit szántóföldek, kertek, helységek és falvak borítják el. A legmagasabb tetőt azon hamukúp képezi, mely a hányadékkövekből keletkezik, melyek a tölcseralaku nyiladékból (a kraterből) röppennek föl, és vagy magába a nyiladékba, vagy annak szélére hullnak alá. E kúpok aztán kitörési vagy hányadék-kúpoknak neveztetnek. Azokból folyvást vastag füstföllegek szállanak ki, melyek éjjel vörösen világolnak, minthogy a lávának föl- és alászálló izzótömegei a kúp belsejében ezen füstföllegekre vetik visszafényüket. A tölcser falai meredekek, szaggatottak és hasadékosak s vörös, zöld, sárga kénrakodványok födelével vonvák be. A kúp talaja folytonos változásnak van kitéve, minthogy az égő mélységből fölszálló vizgőzök ittott keresztültörnek a talajon, azt kúpalakúlag fölegyenesítik és keresztülfúrják ezen kúpokat, miszerint a füst fel-

szállhasson e keményeken úgy, hogy a talaj mintegy bibircsókka látszik borítottnak.

Ily kúpokat azonban a hegy felszínén is látunk nagy számmal a láva kitörésekor. Mert ha belsejében annyi vizgőz képződött, hogy képes fölemelni a megolvadt kövek tömegét : akkor az a földnek iszonyú dörgedezése és rángása közt a tölcserből borzasztó füst-, kő- és hamutömegeket szór s okád ki, melyek szökőkutakként lövelnek föl, hol a füst és gőz záporrá változik, a hamu mérföldnyire tovarepül, a napot elsötétíti s egész vidékeket ház-magasságnyira elborít, a salakok pedig, mint tajtkövek, a hegyre potyognak le.

A tölcserfal ugyanazon időben megreped valahol, vagy megnyilik a hegy egyik oldala és a salakkúpokból szélesen, lassúdan és vörösen izzó olvadt kövezet, mint tűzőzön foly le a hegyről: mindent fölemészttve, mi vele találkozik, mignem megmerevedik és megállapodik. Ezt észlelhetjük a 3800 lábnyi magasságu Vezúvon, melynek terjedelme töben 4—5 mérföldnyi, míg a tölcserhegy $\frac{1}{4}$ mérföldet tesz, s befelé 2—300 lábnyira sülyed a tölcserentalajig, melyen a hamudomb, a füst- és tűzokádó tölcser, nyiladékaival, létezik. A kilátás innen a tengerre szigeteivel, Nápoly városára hajóival és palotáival, valamint a közel eső bércecs tájképek- és vidékekre csodateljes.

A Vezúv a legtevékenyebb vulkánok egyike, mert 70 kitörését vagyunk képesek megszámlálni. A legrégibb kitörés, melyről tudomásunk van, 79-dik évben történt Krisztus szül. után, és hamujával elborította Pompéji és Herkulánium városokat. Az azóta bekövetkezett kitörések közt legerősebb volt az 1794-dik évbéli, melyet Buch Lipolt következőleg ír le :

„Junius 12-én éjféltől erős földrengések riaszták fel a Vezúv környékének lakosait gondtalan szenderegésökből; három nap múlva, ugyanazon időtájban, újra megrendült a föld néhány szabályszerűtlen zökkenése által, melyek szétszaggaták az épületeket s a házi bútorokat összetördelék. E mellett vörös lángok robogtak a hegytetőből az ég felé és megvilágosíták a tölcser fölötti vastag füstföllegeket viszfényével a lángok- és lágának, melyek iszonyú erőszakkal törtek ki. Mig a tölcser fölötti zivataros felhőkben mennydörgött s gyakori villámok cikáztak ki azokból : szakadatlanul harsogott, csikorgott és mennydörgött a hegy belsejében is, mintha álgyüüdvölzéseket lödöztek volna, és a megrengett föld ingadozék.

„A körülfekvő helységek lakói futottak vagy áhitatos procesz-sziókban jártak az utcákon. Eközben a vörösen izzó láva tűzárként hengergett 2000 lábnyi szélességben a hegyről lefelé, Torre-del-Greco városkának tartva, melynek 18,000 lélekből álló lakosai rémültökben a tengeren keresének menedéket, odahagyva a várost és vagyonukat. Még mielőtt a tengerparthoz értek volna, a láva izzó

heve bebarangoló a várost. A háztetők, gerendák csikorogtak, repedeztek és behorpadoztak, ittott füstföllegek emelkedének föl, s mihelyt a láva a város határát érinté: mindenütt világos lángok robogtak föl a füstoszlopokból, a háztetők beszakadtak, a templomok összeomlottak s a szakadozó tornyok ropogtak, eközben pedig cikáztak egyre a tűzár vakító villámai. A város romhalommá lett. Más nap sötét felhő borítá el a Vezúvot, mely később hamuesővé fejlődék, mely mérföldnyi messzeségre elborítá a szárazföldet és tengert. Utóbb pedig, felhőszakadások vegyülván a szálló hamuval: ez nyúló tésztaként hulladozék, mi a növényeket és háztetőket agyonnyomta. Azon kívül a hegy más részein, iszonyatos zivatar közt, záporok omlottak, melyek dühös rohanatban szakadtak le a hegyről, köveket és fákat sodorva el, és feldulva azon szántóföldeket, mezőket és helységeket, melyeket eddigelé a hamu és láva megkimélt vala. A hegy csak néhány nap mulva csilapodott le.“

Bármily hatalmasan tűnik itt fel előttünk a Vezúv vulkáni tevékenysége: annak még egy sokkal hatalmasabb szomszédja van az Aetnában, Szicilia sziget ismeretes tűzokádó hegyében.

A kúphegy tövét szőlőgerézdek, olaj-, narancs-, mandola és fígefák zöldelik körül, fentebb gesztenye- és boglárfák virágzanak, még fentebb hó fedi azt, s ezen fölül az égbe nyúlik a füstölgő hegycsúcs.

A hegy oldalait fekete lávaözönök jelölik, ezek emlékeztetnek dúlásaira, pusztításaira; mert az Aetna nemcsak füstöt és lángokat, hanem lávatömegeket is ömleszt tölcseréből, azután a hegy meghasad valahol, mire a vörös folyamár lassan ömlik a tátongó sebből, mint a vér, körül övedzi a dombokat, melyek utjába vágnak, s 24 óra alatt mintegy fél órányi utat teszen, mely útjában azonban egész mérföldnyi szélességre és 300 lábnyi magasságra növekedhetik, s nem ritkán a legtermékenyebb virányokat pusztítja el a hegy tövében, ha a kitörési hely nagyon mélyen fekszik. Lassanként meghül a láva, fekete kérgesedést és borzas küllemet (Überzug) nyer úgy, hogy ezer meg ezer csürökű hegygyé alakúl. Most eljön a munkás ember, építésköveket vág a lāvából, kerteket és szántóföldeket telepít, mert az elporlott láva nagyon termékeny televényföldet szolgáltat.

Ily közel és karöltve jár egymással az élet és halál — a keletkezés és enyészet!

Az Aetnának eddigelé 76 kitöréséről van tudomásunk; azonban a legborzasztóbb emlékezeteket hagyta maga után az 1816-dik évi kitörés. Az igen népes Nicolosi falu sűrű sötétségben fekvék több napig, mi közben alatta folyvást durogott és a föld hatalmasan rángatódzék. Ime végre egy 4 mérf. hosszaságu és 6 mérf. szélességű iszonyatos mélység nyílik meg, melyből éjjel nappal hamu és ho-

mok száll fel, mi közben annak torkolata majd tágosabb, majd keskenyebb lön. Új csoda áll elő! A mélységből hegy emelkedék ki, az örvény oldalai fölegyenesevének s a „Monterossi = vöröshegy“ az Aetnán készen áll! Az új hegy oldala is megnyílt nemsokára, a láva-özön megindult, egyenesen Katania városnak tartva. Midőn azt Katania lakosai megpillanták: kisiettek házaikból és mély árkokat ásának eltérítendő magoktól a tűzart, mi természetesen más helységeket kezde fenyegetni. Alig vették ezt észre azok lakosai, azonnal kiköltöztek ők is a katániaiak vállalatának gátlására. Ezek azonban sem kérelemre, sem fenyegetésre mit sem hajtottak; a dolog kétségbeejtő viadalra került a tűzár színe előtt: mindkét felekezet a maga lakhelye megtartásaért harcolván. A katániaiak legyőzetvén: kénytelenítették városuk felé folyni hagyni a lávát. Meg is jelent az nemsokára a bástyák alatt és előtt; de nem volt többé annyi ereje, hogy azokat ledönthette volna, inkább meggyülemlt, mignem elérte a fal magasságát, s aztán zuhatagként szakadt a városba, eltemetvé azt, elborítá a kikötőt s kiszárította egy folyót, melynek medrén keresztül tört.

Itália, mely törvényeket szabott egykor a világnak, és három világrészt borított el és dúlt fel hadaival, helyes oknál fogva hasonlítható vulkánkúphoz. — — Itália roppant rázkodtatásoknak volt kiindulási pontja, melyek után folyvást a világ átalakulása állott be. A régi, hatalmas Roma törvényt alkotott, gabonatermesztést és útépitést léptetett életbe, viláгурalma által előkészíté a keresztény hit elterjedését, a germánokat viláгурalomra szolítá az őserdőkben, Rafael által megteremté a keresztény festészet virágzását s az ókoriak tanulmányozása által előidézte a reformációt.

— Németből. —

FEKETE S.

MAGYAR AKADEMIA.

OMORI ANASZTÁZ úr, m. évi decemb. 30-kán a következő levelet intézte alúlirtohoz: „T. Titkár Úr! Majd mindenki ajándékkal járul ujév napján kedves övéhez; miért ne követném e szokást én is a magyar tudományos irodalom irányában, melynek emelésére nem kevesebb szükséges nálunk az anyagi, mint a szellemi erő. Míg a szépirodalmi művek s folyóiratok pártoló s olvasó közönségének naponként növekedő száma fölött minden hazafi méltán örülhet; nem tagadhatja más részt aggodalmát azon állapot fölött, melyben a tudományos irodalmat látja a részvétlenség miatt. Ily nagy baj enyhítéséhez én is csekély erőmmel járulni ohajtván, bátor vagyok e sorokban a tiszt. Akademiának négyszáz pgő ftot följajánlani oly kérelemmel, hogy ezen összeget tudo-

mányos munka kiadására vagy legalább kiadási költségeinek pótlására, péld. a török-magyar történeti kútők egyik kötete kinyomtatására, fordítani méltóztatnék. Fogadja Titkár Úr stb.“ — Az Akademia a honi történettudomány oltárára letett ezen nemeslelkű áldozatot hazafiúi köszönettel vevén, annak a kitűzött célra fordítását elrendelte, s a történelmi bizottmányt ez értelemben utasította is. — Kelt Pesten, február 1. 1857. TOLDY FERENC, titoknok.

GRÓF RÁDAY-PÁLYÁZÁS.

40 arany pályadíj vigjátékra.

Itt közöljük az újabb vigjátéki pályázatot, mely, minthogy a pályázóknak jóval több időt enged a készülésre, remélhetőleg eredménydúsabb leend drámairodalmunkra nézve. Ime a pályázati hirdetés:

Az idei kitűnő siker által ösztönözve, a nemzeti színház intendánsa gr. Ráday Gedeon ur, maga részéről a jövő 1857. évre ujonnan 40 arany pályadíjt tűz ki, kisebb egy vagy két felvonásos vigjátékra. — A pályadíj osztatlanul, a többihez képest legjobb műnek mindenesetre ki fog adatni. Ezenkívül a pályadíjnyertes mű szerzője, az illető színházi jövedelmi részeket és száztőliakat is megkapja.

Bíráló tagokul báró Eötvös József, Czuczor Gergely, Jókai Mór, Egressy Gábor és Udvarhelyi Miklós urak kérték fel, kik a beküldendő pályaművek közül az előadásra érdemeseket kiszemelendvén, a pályadíjt ezen művek előadásai után fogják odaitélni: az illető jeligés levelek csupán akkor bontatván fel.

A pályázók kézírataikban a szerepek kiosztását is kijelölhetik, s a darabok, ha csak elháríthatatlan akadály nem jó közbe, jövő év augusztus havában ezen kiosztásokkal fognak adatni.

A pályaművek olvasható nagy betűkkel, idegen kéz által leírva, lapozva s bekötve, a szerző nevét rejtő jeligés levelekkel Komlóssy Ferenc urhoz, a nemzeti színház könyvtárnokához jövő év július 1-ső napjáig küldendők; azon túl érkezendő művek nem pályázhatnak. — Pesten, decemb. 28-án 1856.

SZIGLIGETI, titkár.

Lombok és virágok.

ELEJES BEHATÁS A NÖVÉNYEKRE. Az állati delejesség és holdkórosságról eredetileg francia, de Angliában angol nyelven legújabbban megjelent könyvben, következőt olvasunk: „Sz. Quentinben volt alkalmunk látni, miszerint Picard dr. delejes kísérleteket tön mindenféle növényekkel. Picardnak barackfája van kertében, melyen három barackot megdelejezett: előmozdítandó azok növekedését. A kísérlet tökéletesen sikerült, mert a három barack almanagyságnyira nőtt, míg a többi kisebb maradt a diónál.